

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

IX. Quaeritur utrum dixerit Adamum per peccatum similitudinem Dei
amisisse:

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

Par. 1. c. 8

Severian. Orat. de Cosmog. Eulog. apud Phot. Cod. 130.

binum omnia hæc ad allegoriam convertit. Hieronymus autem ante mundi hujus fabricam conditum Paradisum affirmat in Traditionibus Ebraicis in Genes. Quod si conditum hunc ante mundum opinatus est, utique extra mundum fuisse censuit. Moses bar Cepha libr. de Paradiso, medium ipsum terras inter & firmamentum locat; in cuiusque dimissam putat pii latronis animam, quod & de aliorum sanctorum animabus affirmant Severianus, & Eulogius. Quinetiam errorem Origenis paulo ante suam ætatem à Francisco Georgio renovatum scribit Sixtus Senensis libr. 5. Biblioth. Annot. 34, totamque eius loci quæstionem proximis Annotationibus exhaurit.

Alibi tamen Origenes Paradisum Eden, seu terrestrem eundem esse scribit ac Paradisum illum, in quem piorum animæ post obitum dimituntur; quem cum in terris collocaverit, ut supra dixi, illum quoque in terris esse necesse est. Quis autem, inquit Homil. 1. in B. Cantic. digens fuerit redire & esse cum Christo, quique in parvo fidelis inventus constituitur super multa, ille gustabit & capiet voluptatem Domini, perductus ad locum quemdam qui pro hujusmodi ciborum copijs & varietatibus, deliciarum nominatur locus. Propter quod & in Eden positus dicitur, quod delicias indicat.

VIII. Ut Paradisi plantatione mysticum quid notari sinit sibi Adamantius, ita scortearum tunicarum, quibus Adamum post noxam Deus induit, texturæ corpus ipsum terrenum & mortale significari somniavit, quo Adami anima illigata est, cum antea immortalis esset & incorporalis; alioqui ridiculum fore Deum asserere, sic tamquam corjarium & futorem, animantes glubisse, & detractas pelles consuisse. Hunc refellunt errorem Irenæus, & Tertullianus; iam enim ante Origenis ætatem inoleverat. Refellit quoque & in C. Cassiano quodam damnat Clemens Alexandrinus, ut monuit me Paulus Pellissonus, in quo plusne ingenij amoenitatem an præstantiam doctrinæ laudem nescio. Refellunt & Iustinus, seu quisquis auctor est Quæstionum ad Orthodoxos, & Auctor Dialogorum qui Casario Gregorij Nazianzeni fratri tribuuntur, & Gregorius Nyssenus, & Chrysofostomus, & Anastasius Sinaita, & Rupertus. Eundem exprobrant Origeni Methodius, Epiphanius, Hieronymus, Sophronius, Stephanus Gobarus Tritheita, Iohannes Damascenus, Glycas, Cedrenus, & Nicetas.

Irenæus lib. 1. cap. 1. Tert. adv. Præsent. c. 24. & libr. De resurr. carn. c. 7. Clem. Alex. Strom. 1. 3. Iust. in 90. 49. Cef. Dial. 3. Inter 129. Grg. Nyss. orat. cat. cap. 8. Chryf. Hom. 15. in 3 Gen. Aug. in Sin. Contempl. anagog. in Hexæm. libr. 11. Rupert. lib. 3. cap. 27. in 3. Gen. Meth. apud Epiph. Hæc. 64. apud Phot. Cod. 130. Epiph. Hæc. 64. in E. Hierof. c. 1. Hier. Epiph. 61. ad Pâm. cap. 3. Sophron. in Epiph. ad Serp. Gobar. apud Phot. Cod. 132. Ioh. Dam. de Hæres. Gyc. part. 1. & 4. Anon. Nicet. Theof. orih. fid. lib. 4. hæc 31. Epiphani. Epiph. ad Ioh. Hierof. cap. 4.

In varios profecto sensus tractus est iste Scripturæ locus: Methodius vestes scortearum, non quidem mortale corpus esse dixit, sed corporis antea immortalis, deinde vero mortalis effecti dissolutionem significare. Gregorius Nazianzenus corporis nuditate exprimit immortale prius & nullis obnoxium morbis Adami corpus; vestibus vero, mortalitatem, gravitatem, ac infirmitatem, quæ corpus illud invaserunt. Nonnulli vero, quos refellit Theodoretus quæst. 39. in Genesim, scortearum tunicas esse dixerunt arborum cortices, quæ sunt velut arborum pelles & indumenta.

His suffragatoribus errorem suum excusaret Origenes, si eius esset manifestus. At quanta fuerit ipsius in hac quæstione fluctuatio ex sequenti loco patet, quem Catenæ uno sensu Origeni tribuunt. Is ergo in Gen. 3. 21. postquam ineptum esse dixit Deum fingere detractas animalium pelles consuentem, subdit: *αὐτὸς τὸ σκευάζοντα τὸ ἔσχατον ἀποποιεῖ, λέγει τις ἰσχυρῶς ὡς ἄλλοις ἐστὶν ἡ τὰ σώματα, πικρὸν μὲν, καὶ εἰς συντάξιν ἐπιπέσει ἡ δυνάμις, ὡς ἡμεῖς οὐκ ἔχοντες, εἰς ἀλλήλους, εἰ δὲ οἱ δερματῖνοι καὶ σάρκες ἐὶ ἕνα εἶσι, πῶς αὐτῶν ἕσται ὁ ἀδάμ; τὸ τοῦ ὄντος ἐν τῷ ὄντι μὲν, καὶ σὰρξ ἐν τῷ σαρκὸς μου.* Rursum vero si quis rem adeo absurdam fugiens dixerit scortearum tunicas non alias esse quam corpora, probabile erit id quidem, & ad assensum trahere valens; non clarum tamen, quale esse debet quod verum est. Nam si tunica scortee carnes & ossa sunt, quomodo antea dicit Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea? Addit præterea nonnullos his circumseptos angustijs existimasse scortearum tunicas esse moriendi necessitatem Adamo & Evæ post peccatum impositam: quod ipsum difficultate non carere censet. Clarius in orthodoxam videtur concedere sententiam Homil. 6. in Gen. cum ait: *Velim conferre illa infelicia indumenta, quibus primus homo, cum peccasset, indutus est, cum his sanctis & fidelibus indumentis.* Et quidem illa dicitur Deus fecisse: *Fecit enim, inquit, Deus tunicas pelliceas, & induit Adam & mulierem ejus.* Iste ergo tunica de pellibus erant ex animalibus sancta: talibus enim oportebat indui peccatorem, pelliceis, inquit, tunicis, quæ essent mortalitatis, quam pro peccato acceperat, & fragilitatis ejus, quæ ex carnis corruptione veniebat, indicium. Itaque Auctor Dialogi De orthodoxa fide, qui Origeni vulgo tribuitur, ipsum inducit veram & in Ecclesia receptam opinionem de tunicis illis scortearum, adversus Marinum Bardesianistam propugnentem.

IX. Inter criminationes quas adversus Origenem collegit Epiphanius Hæc. 64. cap. 4. & in Epistola ad Iohannem Hierosolym. una hæc est: *Inter multa etiam illud ausus est dicere, perdidisse imaginem Dei Adam: quod & Hieronymus repetit in Epistol. 61. ad Pammach. cap. 3. Quasi Adamum voluerit in poenam peccati, non gravi duntaxat corpore, sic tamquam*

A quam comparabilibus fuisse constrictum, sed imagine etiam Dei, ad quam conditus fuerat, excidisse. At paulo inferius docet Epiphanius non idem super hac questione sensisse Origenistas omnes: *Quidam enim coram, inquit, dicunt quod imago Dei quam prius accepit Adam, illo peccante perierit; alij suspicantur corpus, quod Filius Dei habiturus esset ex Maria, ipsam esse imaginem; alij sensum; alij virtutem; isti baptismum; hi quod homo ad imaginem Dei dominetur omnibus.* Nicetas vero in Thesauro orthodoxæ fidei, libr. 4. Har. 31, dixisse ait Origenem Adamum, antequam peccaret, effigiem humanam corporeis involucris immunem, & sola humana forma præditam conservasse; admissio autem peccato formam illam amisisse, cum corpus hoc anima subit. Tum deinde de Origene hæc dixerit: *Aliud enim Deum, aliud id quod ad imaginem efformatum est; aliud item similitudinem, aliud id quod ad similitudinem effectum est, esse statuerat.* Atque primas quidem imagines & similitudines Dei Angelos, aliasque Virtutes esse dicebat: nos autem secundos ab illis, ut minores illis, qui ad illorum scilicet imaginem efformati simus. Deinde ad deteriora desectens imaginem invisibilem Dei Unigenitum Filium vocat, Apostolica voce corrupta, nec eo adjecto, quod in illo mutationi obnoxium non est; nosque ad imaginem Dei seu Filij Unigeniti factos esse scribit, quod impietate non caret.

Certe si satis constaret dixisse Origenem per peccatum imaginem Dei Adamum amisisse, Augustinum tamen sibi suffragantem haberet, qui libr. 6. De Genesi ad liter. cap. 27. ita loquitur: *Hanc imaginem in spiritu mentis impressam perdidit Adam per peccatum, quam recepius per gratiam justitiae.* Id nihilominus emollit libr. 2. Retraclat. cap. 24. non erasam ex homine hanc imaginem dicens, sed ita deformatam, ut fuerit reformanda. At si doctrina C Origenis, non ex adversariorum conquestionibus, sed ex eius spectetur verbis, prout à Rufino, leui proflus interprete, conversa sunt, sine causa hic ipsum vapulare fatebimur. Nam animo hominis, non corpori, imaginem Dei impressam esse docet, cum à Deo conditus est: Dei vero similitudinem tunc adipisci, cum animum virtutibus exornat. *Hunc sane hominem, inquit Homil. 1. in Genes. quem dicit ad imaginem Dei factum, non intelligimus corporalem.* Non enim corporis figmentum Dei imaginem continet, neque factus etiam corporalis homo dicitur, sed plasmatus, sicut in consequentibus scriptum est: ait enim: *Plasmavit Deus hominem, id est formavit de terra limo. Is autem qui ad imaginem Dei factus est, interior homo noster, est invisibilis & incorporealis, & incorruptus atque immortalis.* In his enim talibus Dei imago rectius intelligitur. Si qui vero hunc corporem patens esse, qui ad imaginem & similitudinem Dei factus est, Deum ipsum corporeum, & humana forma videntur inducere, quod sentire de Deo manifestissime impium est. Mox imaginem Dei, ad quam formatus est homo, ipsum esse asserit Christum, quatenus figura est substantiæ Dei, non quatenus corpore à Maria sumto indutus. *Ad huius ergo, inquit, imaginis similitudinem homo factus est, & propterea Salvator noster, qui est imago Dei, misericordia motus pro homine, qui ad eius similitudinem factus fuerat, videns eam deposita sua imagine maligni imaginem induxisse, ipse motus misericordia, imagine hominis assumpta, venit ad eam.* Ostendit deinceps peccando similes nos effici Diabolo; recte agendo Christo: *Sed nemo, inquit, desperet videns similitudinem suam magis esse cum Diabolo, quam cum Deo, posse se iterum recuperare formam imaginis Dei, quia non venit Salvator vocare justos sed peccatores in penitentiam.* Manifestius etiam illud è libr. 3. *Sed ad 2. cap. 6.* Igitur summum bonum ad quod natura rationalis universa festinat, que etiam finis omnium dicitur, à quamplurimis etiam Philosophorum hoc modo terminatur, quia summum bonum sit, prout possibile est, similem fieri Deo. Sed hoc non tam ipsorum inventum, quam ex divinis libris ab eis sumptam puto. Hoc namque indicat Moyses ante omnes, cum primam conditionem hominis enarrat dicens: *Et dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Tunc deinde addit: *Et fecit Deus hominem, ad Dei imaginem fecit eum, masculum & feminam fecit eos, & benedixit eis.* Hoc ergo quod dixit, *Ad imaginem Dei fecit eum, & de similitudine sinit, non aliud indicat, nisi quod imaginis dignitatem in prima conditione perceperit; similitudinis vero perfectio in consummatione servata est: scilicet ut ipse sibi eam propria industria studij ex Dei imitatione consecraret, cum possibilitatem sibi perfectionis divinitus datam per imaginis dignitatem, in fine demum per operum expletionem perfectam sibi ipse similitudinem consummare: & illud è libr. 4. in F Epist. ad Rom.* In initio homo cum propositum fuisset, ut ad imaginem & similitudinem Dei fieret, ad imaginem quidem factus est, similitudo autem dilata est, ob hoc ut prius consideret in Deo, & ita fieret similis ei, & ipse audiret quia similis ei fiet omnis qui confidit in eo. Hanc imaginis & similitudinis distinctionem videtur perstrinxisse Methodius, cum scripsit in libro De resurrectione, datum fuisse homini à Deo, τὸ θεοειδὲς, ἢ θεοειδέον, ἢ παρὰ αὐτοῦ εὐελεῖ ἀμμοεισὸν πλεον τὸν ἀπειρον τὸ πῦρ, & ἡ ὑποσπῆς οὐραία. Imaginem ac similitudinem Dei præferre, & omnia ad perfectam hanc Patris ac Unigeniti primigeniam effigiem. Reprehendit id quoque Iansenius, quasi Tom 1 libr. per imaginem Dei Adamo impressam, anima solum inspirationem notari putaverit Origenes; per similitudinem vero, habitualis gratiæ infusionem (Scholæ verba usurpamus;) ac proinde Origenem, nulla gratiæ hujus habitualis dote instructum in creatione credidisse Adamum, atque eam ab actibus totam suspendisse; eoque multum de naturæ integræ

dignitate derogasse, in qua Adamus, cum in faciem ipsius spiravit Deus, Spiritum sanctum accepit. Verum postremus ille Origenis locus ex proxime præcedenti explicandus est: unde apparebit vitam ipsam mortalem cum futura comparasse vita, & existimasse nos in illam prodeuntes, ab ortu præferre imaginem Dei, hoc est, ut ait ipse, *possibilitatem perfectionis divinitus datam*, tum cum crearetur Adamus; adumbratam vero per recte facta similitudinem, in sequenti ævo, sive in consummatione, omnibus numeris iri absolutum. Quod si imaginem Dei nihil aliud esse voluit Origenes, quam *possibilitatem perfectionis divinitus datam*, ut præ se fert Rufiniana interpretatio, sequitur ipsam nequitiam censuisse ea Adamum excidisse, quippe quem plena numquamnon libertate fructurum esse sexcenties asseverarit. Eandem porro imaginis & similitudinis distinctionem retinuerunt Victorinus libr. 1. adversus Arium, & Eucherius Lugdunensis libr. 1. in Genesim, & Nicetas in The- fauro orthodoxæ fidei, libr. 4. Har. 31.

X. Ex superioribus lux conciliatur obscuro ac difficili Origenis loco Tom. 14. in Matth. pag. 356. ubi ab hominibus qui humo formati sunt, eos distinguit, qui ad Dei similitudinem fuere procreati: *ὅτι οὗτοι γὰρ ποτὶ ἐκείνους*, inquit, *ἠπλασθη αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν αὐθροπὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ὡς τὸν ἄνθρωπον*. Factos quippe ad imaginem Dei homines, interiores homines & spirituales intelligit, sensilium ac corporalium rerum contagione immunes. Vnde statim adiicit: *ὡς ποτὶ τὸ γὰρ ποτὶ εἰκόνα, καὶ οὐκ ἔστιν ὡς τὸν ἄνθρωπον*. Qui carni autem dediti sunt, & fluxis ac sordidis rebus delectantur, eos esse statuit vitam & uxorem, duos nempe in una carne. Similiter Philo hominem ex humo fictum ab eò sejungit & secernit, qui ad imaginem Dei creatus est; sed rem aliter explicat; hunc quippe hominem esse vult & *ἀρχαῖον* & *κοιτην*, sive hominis ideam, quæ Dei menti inest; illum vero hominem esse mortalem ac terrenum, ad hujus formam expressum. Inique ergo consuleretur in Origenem, si ex eò loco Præadamitas invexisse homines argueretur, cum alias sæpe Adamum ab initio rerum à Deo creatum asserat, ac primum hominem appeller. Iniquus etiam consuleretur in ipsum, si ex hoc altero, quem exhibet Methodius apud Photium Cod. 235, erroris eiusdem insimularetur: *ὅτι ἐν ἡμέραις ἀδάμ, ἂν φασὶ πνεῦμα ἁγίου εἶναι ὁ ἀθροπὸς, τότε ἀεὶ πνεῦμα πνεῦμα εἰς κόσμον παρῆλθεν. ἂν αὐτὸς πνεῦμα εἶναι ἡμεῶν τὸ πνεῦμα ἁγίου ἡμεῶν δημιουργοῦ*. Neque ergo ab Adamo, ut aiunt quidam, homo qui antea non erat, tunc primum formatus in mundum venit: neque rursus mundus ante sex dies quam fieret Adam, condi captus est. Non hic quidem Præadamitas, ut dictum est, sed pejus quid fingit; nempe ante hunc mundum mundos alios exiisse. Ait quippe Methodius ibi ipsum de Univerſi æternitate differere.

QVÆSTIO DECIMA TERTIA.

DE ALLEGORICA SCRIPTVRÆ INTERPRETATIONE.

I. Allegoriis nimis indulgisse Origenem Patres clamant. II. Varia afferuntur loca in quibus literam rursus est pessumdedit. III. A quibus morem hunc interpretandæ Scripturæ accepit, exquiritur. IV. Idem aliquando suam literæ dignitatem servat. V. Refelluntur Eustathij Antiocheni adversus Origenis allegorias querelæ.

I. QVANDO QUIDEM Theologiæ fundamentum est Scriptura sacra, & ex perverſis fere sanctorum Librorum interpretationibus hæreses profectæ sunt, plurimum Reipublicæ Christianæ interest, salvos eorum fartosque servare sensus, & nimium in ea explicanda ingenio suo permittentium hominum quorundam licentiam coercere. Propositum id unice fuit vetustis Ecclesiæ Patribus, ut ex perpetuis illorum adversus Scripturæ corruptores velitationibus intelligimus; adeo ut Origenes, quod in divinis Voluminibus edisserendis pessumdato nonnumquam, vel neglecto historico sensu, allegoricis expositionibus rei veritatem oblimasset, multorum insimulationes vivus videntque expertus sit, ut ipse queritur Homil. 13. in Genesim *si ergo incipiam & ego*, inquit, *Veterum dicta discutere, & sensum in eis querere spirituales, si conatus fuero velamen Legis amovere, & ostendere allegorica quæ scripta sunt, fœdus quidem puseos: sed statim mihi movebunt calumnias amici literæ, & insidiabuntur mihi, inimicitias continuo, & persecutiones parabunt, veritatem negantes stare posse nisi super terram.* Et quoniam perlata pater iste error, multorumque errorum veluti seges est, idcirco è novem criminationibus à Pamphilo in Apologia collectis, quarta & sexta eo pertinere reperiuntur. Theophilus quoque Paschal. 1. *Quæ enim ilium ratio, inquit, quis disputationum ordo perduxit, ut allegoria umbris & casibus imaginibus Scripturarum tollet veritatem*